Dr. Jar. Kose:

Sdružení pro sociální pokrok.

Mezinárodní sdružení pro sociální pokrok, založené z popudu pražského kongresu loni v Bernu (viz referát o něm v Sociální revui VII. roč., 60. str.), konalo letos 22.—24. září v Montreux svoje prvé řádné zasedání. Zúčastnilo se ho svými delegacemi 17 národních sdružení. Krom toho 10 vlád (též naše) vyslalo na konferenci své zástupce. O složení a uplatnění se čs. delegace zmíníme se níže. Počtem i významem dominovaly delegace z Německa, z Rakouska a Švýcar. Uvádím z nich aspoň předsedu sdružení, býv. rakouského kancléře dra K. Rennera, předsedu a zpravodaje sekce pro soc. pojištění, minist. ředitele dra Griesera z Berlína, předsedu a jednatele německého sdružení Nostitze a prof. dra L. Heydeho, předsedu Svazu něm. zřízenců S. Aufhäusera, prof. dra Reichesberga z Bernu, prof. Bauera, ředitele anket a šéfredaktora Mezinár. Sdružení z Basileje, dra Blarera, továrníka Toblera, dra Tzanta, Ch. Schürcha, oba poslední členy správní rady Mez. úřadu práce za švýcar. zaměstnavatele a dělníky atd.

Vedle Němců nejsilnější delegace vyslali Angličané (Lady Hall, major Hills, prof. Cohen, poslanec Davies atd.) a Belgičané (prof. Varlez, šéf emigrační sekce a H. Fuss, šéf sekce pro boj proti nezaměstnanosti v B. I. T., oba známí ze svých přednášek v Soc. ústavu, posl. Troclet atd.). Francie vyslala (nečítáme-li Alberta Thomase, který zastupoval spíše B. I. T. a zúčastnil se jen předporad, jsa nucen vrátiti se do Ženevy, kde zasedalo shromáždění Společnosti národů) předsedu správní rady M. Ú. P. Fontaina, prof. Maxe Lazarda, gen. sekretáře Mezinár. sdružení Boissarda, posl. Chabruna atd. Ostatní státy vyslaly delegace méně početné i významné. Ze slovanských zemí vedle ČSR. zúčastnilo se jen Polsko (ministr Sokal, abbée Voycieski a pí prof. Daszynská).

Práce sjezdové sestávaly z úvodní a závěrečné schůze plenární, zaplněné obvyklými formalitami (pozdravné proslovy, rozdělení prací mezi komise a v poslední schůzi odhlasování resolucí předložených komisemi). Tyto schůze nevynikaly nad průměr podobných zasedání a delegáti se nezdáli jim věnovati přílišné pozornosti. Vlastní práce se soustředila ve 4 komisích, které zasedaly bohužel simultánně. Komise č. 1. (všeobecná) soustředila otázky politické, administrativní a programové. Jí předloženy zprávy gen. sekretáře, šéfredaktora a pokladníka Sdružení. Z usnesení komise sluší uvésti:

Resoluce o ratifikaci mezinár. konvencí práce:

Konference uvítala s uspokojením stálý vzrůst počtu ratifikací (jest jich již přes 200), ale zároveň vyzývá státy, které tak dosud neučinily, aby konvence pracovní bezpodmínečně a neprodleně ratifikovaly. Toto týká se v prvé řadě konvence o 8hod. době pracovní. Od londýnské konference ministrů práce, od které se čekalo urychlení ratifikace Washingtonské konvence o 8hod. pracovní době, jediná Belgie skutečně ratifikaci odhlasovala. V Německu a Francii jsou jednání dosud v proudu a v Anglii a Italii dokonce učiněn krok

zpět zavedením delší pracovní doby v dolech v prvém případě a dekretováním 9hod. všeobecné pracovní doby v příp. druhém.

Personalie: dosavadní funkcionáři byli potvrzeni pro nové období. Čestný výbor doplněn po úmrtí Greulichově a demisi monsignora Nolense volbou gener. sekretáře amsterodamské Internacionály Oudegeesta a předsedy mezinár. svazu křesťan. odborových hnutí Scherrera.

Program a místo příštího zasedání: Příští kongres bude se konati v září 1927 ve Vídni. Na pořad dány tyto 3 problémy: 1. Právní postavení dělníků v cizině. 2. Mateřské pojištění. 3. Základní principy pojištění proti nezaměstnanosti.

Tyto otázky byly vybrány z 11 otištěných v manifestu Sdružení, a to po dosti prudké debatě.

K nejzajímavějšímu jednání 1. komise čítám referát dra Heydeho o způsobu, jakým v Německu se provádí za spolupráce vlády a soukromé komise anketa o vlivu pracovní doby na pracovní výkon. Anketa tato provádí se na návrh prof. Brentana, jehož vystoupení v debatě o 8hod. pracovní době na pražském kongresu způsobilo značný rozruch. Komise, která šetření vědeckou methodou provádí, je vybavena širokou pravomocí, má všude přístup a má m. j. i právo vymáhat přísežné výpovědi jak zaměstnavatelů, tak dělníků.

Aby se došlo k absolutnímu porovnávání pracovní doby a výkonu, jest ovšem nutno abstrahovat od vlivu mezd, klimatu, technických vymožeností výroby, fysické i duševní vyspělosti dělníkovy atd. Dr. Heyde zdůraznil, že komise šetřením pověřená je zcela neodvislá politicky i jinak. Po jeho referátě se komise usnesla publikovati v revui Sdružení »Avenir du Travail« výsledky německé ankety a vyzvati vlády ostatních států, aby spolu s nár. sekcemi Sdružení podobného šetření se podjaly. K sestavení dotazníku, který by sloužil těmto anketám za podklad, svolána úzká komise 6členná, v níž zasedají m. j. dr. Heyde, president Fontaine, továrník Tobler a gen. sekretář Soc. ústavu dr. E. Štern. Ostatní usnesení 1. komise byla rázu administrativního a nebudeme se jimi zde zabývati.

Ostatní 3 komise byly rázu odborného, technického, a zabývaly se v celku týmiž problémy, jako 3 bývalé associace, z nichž sloučením vzniklo nynější sdružení (totiž associace pro zákonnou ochranu dělníka, associace pro boj proti nezaměstnanosti a associace pro soc. pojištění.)

Tak předloženy 2. komisi tyto referáty:

I. Závěry z ankety o zákonném postavení zřízenců (zpravodaj Švýcar Horand).

II. Návrh na mezinárodní konvenci o zábraně úrazům (zpravodaj prof. Bauer, Švýcar).

K oběma bodům přijaty obšírné resoluce, z nichž uvádíme podstatné partie:

Resoluce o soukromých zaměstnancích:

Výsledky šetření o postavení soukromých zaměstnanců ukázaly, že je nutno provésti na jejich ochranu řadu zákonných reforem. Za tím účelem má býti rozšířena platnost konvencí a doporučení, již odhlasovaných konferencemi práce i příštích, na sou-

kromě zaměstnance, pokud to jest vůbec možno. Pracovní doba nemá přesahovati 8 hodin denně. Každý týden má zaměstnanec míti 1 půldne volné, nejlépe v sobotu odpoledne. Práce v neděli (jen tam, kde je naprosto nutna v zájmu veřejnosti) budiž odpočtěna z celkové týdenní pracovní doby. Ve všední den buďtež obchody zavírány nejpozději v 7 hodin, ale vláda může nařídit zavírání již v 6 hodin, a to obligatorně v případě, že si tak většina zúčastněných (zaměstnavatelů i dělníků) přeje.

Nedělní klid se žádá úplný ve všech oborech obchodu, a to aspoň 40 souvislých hodin.

Přerušení práce pro těhotenství a porod u ženských zaměstnanců nemá býti příčinou k výpovědi. V případě výpovědi pracovní smlouvy se strany zaměstnavatele v době 6 týdnů před nebo po porodu vejde výpověď v platnost až 8 neděl po porodu. Washingtonská konvence budiž v tomto směru opravena.

Tak zvaná konkurenční klausule, zakazující zaměstnanci přijmouti v určitém mezidobí místo u firmy stejného oboru, se prohlašuje za neplatnou.

Každý zaměstnanec nebo učedník má právo na placenou dovolenou po dobu úměrnou délce služby.

V případě vojenské služby nebo nezaviněného úrazu má zaměstnanec právo na nejméně šestinedělní plat. Výpověď v té době mu daná je neplatná.

Výpovědní lhůta budiž se strany zaměstnavatele nejméně šestinedělní, počítaje od kvartálu, pro zaměstnance čtyřnedělní, počítaje od konce měsíce.

V případě rozvázání smlouvy bez viny zaměstnance má tento, byl-li v místě alespoň 2 roky, nárok na odškodnění úměrné délce služby.

Vynálezy zaměstnanců buďtež chráněny patenty podle pravidel stejných pro všechny země.

Jestliže některá země má ustanovení lepší než resoluce žádá, nemají tím býti nikterak dotčena.

Národní sdružení nechť vyvinou všemožné úsilí k dosažení naznačených reforem. Kromě toho budiž požádán Mezinárodní úřad práce o účinnou spolupráci v tomto směru.

(A. Thomas skutečně již pověřil 1 člena dělnické sekce studiem této otázky.)

Aby byl k disposici potřebný materiál, budiž šetření již provedené rozšířeno na další země a doplněno v těchto směrech:

1. Boj proti nezaměstnanosti soukromých zaměstnanců (pojištění, zprostředkovatelny práce, převýchova pro jiný obor, vystěhování, ochrana starých zaměstnanců).
2. Ochrana učňů a odborná průprava.
3. Právo zaměstnanců na jejich vynálezy.
4. Ochrana v případě úpadku nebo likvidace.
5. Živnostenská inspekce.
6. Vzájemnost v oboru sociálního pojištění.

Tento bod denního pořádku přilákal z řady zemí zástupce odborových organisací soukromých zaměstnanců. Z Československa byl účasten iniciativně posl. Robert Klein, který též předsedal redakční komisi, zabývající se touto otázkou.

Resoluce o zábraně průmyslových úrazů:

Komise došla k přesvědčení, že dosavadní ustanovení, směřující k zábraně úrazům v průmyslu, by bylo možno i žádoucno rozšířiti a usnesla se proto požádati Mezinárodní úřad práce, aby věnoval pozornost hlavně těmto problémům: zavedení automatických brzd na drahách, zavedení elektrických lamp v uhelných dolech (neboť acetylenové a podobné lampy byly příčinou 60 procent všech explosí) a nahražení čtyřhranných pil kulatými v dřevařském průmyslu.

Národním sdružením pak se ukládá, aby prostudovaly řadu dalších problémů, jako na př. zřízení státních pokusných laboratoří za účelem odstranění nebezpečných látek nebo pracovních procesů; studium úrazů žen a mladistvých, způsobených přílišnou únavou a přetížením pracovním; zavedení kursů o zábraně úrazům a první pomoci; unifikace statistik o pracovních úrazech; organisace mezinár. soutěží o ceny v oboru vynálezů a zařízení na zábranu pracovním úrazům atd.

*

Sekce 3. věnována problému nezaměstnanosti. Předloženy jí dva referáty:

Max Lazarda (Francie) o mezinárodní kontrole úvěru jakožto prostředku k předejití periodickým krisím nadprodukce a nezaměstnanosti. Obsažný tento referát bude uveřejněn v Avenir du Travail; autor jeho, který je členem komise Svazu národů pro řešení hospodářských krisí, přednesl pouze konkluse, které komise vzala na vědomí a pro nedostatek času omezila se na doporučení jich studia národními sekcemi. Vůdčí myšlenkou jeho je, že kontrola úvěru se strany bank může se státi jedním z činitelů proti krisím. V době haussy bylo by třeba úvěry mírniti, v době depresse je zvyšovati, tedy opak, než se většinou dnes děje. Akce by ovšem musela být mezinárodní. Zároveň s referátem rozdán byl členům kongresu korreferát dra Cyrila Čechráka z našeho státního úřadu statistického.

Druhý referát p. Bludy (Německo) týkal se organisace veřejných prací takovým způsobem, aby v době krisí se jimi čelilo nezaměstnanosti.

Přijatá resoluce navrhuje, aby v každém státě byl ustaven sbor odborníků, který by radil vládě a jiným činitelům, které veřejné práce se mohou v době hospodářského rozkvětu odsunouti na časy hospodářské krise a nezaměstnanosti.

Konečně 4. komise vyslechla referát dra Griesera o nákladech na sociální pojištění a dra E. Šterna o převodu práv, nabytých z titulu soc. pojištění dělníkem a jeho rodinou při přechodu do jiného státu.

Resoluce k 1. bodu přijatá žádá hlavně: aby provedeno bylo neprodleně šetření o výši nákladů na soc. pojištění v různých zemích a vzájemné jich porovnání. Sdružení vítá úmysl Mezinárodního úřadu práce o šetření o »sociálním zatížení« provésti a nabízí mu svoji pomoc. Pokládá za důležité prozkoumati v určitých oborech průmyslových vztah a reakci sociálního zatížení na schopnost konkurenční dotyčné industrie na světovém trhu. Usnesení

toto je dalekosáhlé a výsledky šetření rozhodnou kontroversi denně ostřejší mezi těmi, kdo tvrdí, že náklady na soc. pojištění a soc. zákonodárství vůbec jsou příčinou všeobecné pracovní krise, stoupání cen a klesání výroby a na druhé straně těmi, kdo považují soc. pojištění za nezbytné zařízení, které zachraňuje dělnictvo a jeho rodiny od bídy, a žádají proto jeho úplné vybudování.

Propracovaný referát dra Šterna byl přijat se značnou pozorností a po debatě odhlasována jednomyslně resoluce ve znění navrženém zpravodajem. Žádá se v ní, aby všechny státy zavedly systém povinného soc. pojištění a ratifikovaly příslušné mezinárodní konvence práce. Vzhledem k tomu, že i potom budou jisté diference mezi ustanoveními platnými v různých státech, a s ohledem na velké množství dělníků, kteří v poválečné době jsou nuceni hledati práci v cizině, doporučuje se, aby státy uzavíraly navzájem bilaterální smlouvy, kterými by se zaručovaly dělníkům a jejich rodinám neztenčené výhody a nároky z titulu soc. pojištění při přechodu do cizího státu. Tito cizí dělníci mají býti úplně na roveň postaveni dělníkům domácím, a to i co do důchodů při přechodu ze země do země. Při pojištění starobním a invalidním se v resoluci zdůrazňuje ve prospěch pojištěnců vzájemné započítávání příspěvkové doby při přechodu ze země do země.

Československá delegace.

Delegace Soc. ústavu skládala se z pp.: dra E. Šterna, univ. profesora dra Schönbauma, posl. Kleina a dra Kose-ho z Mezinár. úřadu práce. Pátý delegát, redaktor Linhart ze Ženevy, nemohl do Montreux k jednání přijeti. Vláda resp. ministerstvo soc. péče byla na kongresu zastoupena přednostou legislativního oddělení p. minist. radou Brablecem. Českoslovenští delegáti zúčastnili se společně všech plenárních schůzí. V komisích rozdělili se takto: v komisi 4. byl referentem dr. Štern. Kromě toho zúčastnil se účinně diskusí v ní o mezinárodním srovnávání sociálního zatížení prof. Schönbaum. Posl. Klein pracoval účinně v sekci 2. (zaměstnanci). Všichni tři získali si všeobecné vážnosti a těší se u odborníků jiných států nejlepší pověsti. Pisatel těchto řádků byl v 1. komisi. K vůli úplnosti sluší se zmíniti, že závěrečné společné večeře se zúčastnil s čs. delegáty též p. dr. Revilliod, zet p. presidenta, v Montreux usedlý.

Zbývá zmíniti se o celkovém dojmu kongresu. A tu musím uznat, že nebyl nejlepší, v porovnání s kongresem loňským — hlavně se sjezdem pražským. Pokusím se vysvětliti proč.

Mezinárodní sdružení pro soc. pokrok bylo ve svých původních složkách předchůdcem Mezinárodní organisace práce. Tato vznikla na podkladě mírových smluv a má dnes jak po stránce vědecké, tak po stránce propagační potřebný aparát i nezbytné finance a oficielní postavení. Přes to soukromé Sdružení neztratilo svůj raison d'être. Je proti oficielní, sterými ohledy a predominancí vládních zaměstnavatelských delegátů vázané a nutně poněkud těžkopádné organisaci ženevské neodvislé, pružné. Složeno částečně z mužů vědy, částečně z praktických soc. politiků, representantů dělnictva i pokrokových zaměstnavatelů (à la Tobler a Rowntree), mohlo a mělo by jednak vědecky připravovati řešení

problémů sociálních, jednak působit propagačně pro realisaci mezinárodního sociálního zákonodárství ve smyslu konvencí v Ženevě usnesených. Obávám se, že úkol tento zcela neplní, ba ani dnes plnit nemůže.

Neplní, protože vědeckou práci koná jen několik málo vynikajících členů (jmenuji na př. prof. Mahaima, Varleze, Fusse, Lazarda, Griesera atd.). Ústředí (bohužel rozdvojené personálně i místně, neboť gen. sekretář je v Paříži a »ředitel anket« v Basileji) nemá dosti možností, aby podle potřeby podnítilo vědeckou práci národních odboček, které často neodpovídají na dotazníky, takže referáty pro konference jsou sestavovány na základě kusých informací z několika států. Kromě toho tyto referáty nejsou dodány včas, aby mohly být rozmnoženy a rozdány delegátům dříve, než při otevření kongresu, což je pro pořádné prostudování skoro pozdě.

Aby Sdružení konalo úspěšnou propagační práci, k tomu je zase příliš akademické a často nevýbojné. V obojím ohledu je náš Soc. ústav čestnou výjimkou a jeho cyklus přednášek cizích i domácích odborníků byl na kongresu po zásluze s různých stran oceněn. Sdružení mělo by také mít užší spolupráci resp. dělbu práce s Mezinárodním úřadem práce. Sdružení ovšem je ve vývinu a ihned v Montreux se jednalo o odstranění některých závad do příštího sjezdu ve Vídni. Při pečlivější přípravě z ústředního sekretariátu mohla být práce kongresu, kvantitativně i kvalitativně velmi dobře obeslaného národními sekcemi, organičtější. Doufejme, že ústředí najde potřebné metody, aby mezinárodní sdružení bylo význačnou složkou v boji za sociální pokrok.

Dr. Jaroslav Janko:

Třetí mezinárodní konference statistiků práce.

Třetí mezinárodní konference statistiků práce v Ženevě byla zahájena 18. října 1926 ředitelem Mezinárodního úřadu práce, který uvítal delegáty, jichž se súčastnilo 35 v zastoupení 21 států a ocenil význam kontinuity, kterou zachovávají téměř všechny státy při vysílání delegátů pro snazší spolupráci. Poukazuje na odpovědi vládní o tom, co vykonaly za účelem přizpůsobení svých statistik resolucím přijatým druhou mezinárodní konferencí statistiků práce. Devět jich podalo dosud průkaz o tom, že se přizpůsobují resolucím (mezi nimi také Československo) a mnoho jiných sdělilo, že je studují a sdělují Mezinárodnímu úřadu práce pravidelně čísla.

Zdůraznil pak velkolepý význam kvantitativního studia vědeckého pro politiku mezinárodní přihlížeje k jednotlivým bodům programu, které byly

1. statistika domácích účtů (předseda Julin — Belgie),
2. statistika kolektivních smluv (předseda Huber — Francie),
3. statistika pracovních sporů (předseda Jahn — Norsko),
4. klasifikace průmyslu (předseda Ney — Švýcary).